

Nr 44.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående överlåtelse till lantförsvaret av de till Flyinge kungsgård hörande områdena Räfthagen och Kungsmarkerna i Malmöhus län m. m.; given Stockholms slott den 9 februari 1917.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att till lantförsvaret, för att tilläggas Södra skånska infanteriregementets övningsfält, överlämnas:

dels den 14 mars 1917 de till Flyinge kungsgård i Södra Sandby socken av Malmöhus län hörande, under stuteriöverstyrelsens förvaltning stående ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, jämväl benämnda Råby ängar, däri inbegripna de å en vid statsrådsprotokollet fogad karta med litt. b och d betecknade hagvaktarboställen samt det söder om järnvägen Lund—Revinge belägna med litt. D betecknade område;

dels ock, mot den ersättning, Kungl. Maj:t kan bestämma, eller efter motsvarande nedskrivning av statens domäners fond, den 14 mars 1918 den under domänstyrelsens förvaltning stående förra hospitalsegendomen Hardeberga n:r 14, en äng, Koängen kallad, i Hardeberga socken av Malmöhus län.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

B. B. E. Mörcke.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 9 februari 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BRÖSTRÖM.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och jordbruksdepartementen anhöll chefeu för förstnämnda departement, statsrådet Mörcke, att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om överlämnande till lantförsvaret av vissa under stuteriöverstyrelsens och domänstyrelsens förvaltning stående områden för att läggas till Södra skånska infanteriregementets övningsfält samt anförde därvid följande:

Kungl. Maj:ts
beslut den
21 juni 1907
angående
Södra skånska
infanterirege-
mentets för-
läggning till
Lund.

»Efter i ärendet förutgången utredning förordnade Kungl. Maj:t den 21 juni 1907, att Södra skånska infanteriregementet skulle förläggas till Lund, så snart kasernetablissemang för regementet blivit därstädes uppfört, varjämte Kungl. Maj:t, med antagande av ett utav stadsfullmäktige i Lund avgivet anbud i fråga om upplåtelse av mark till *kaserntomt, handexercisfält och skjutbana*, bemyndigade arméförvaltningens fortifika-

tionsdepartement att i enlighet därmed sluta avtal med staden. Dylikt avtal slöts den 15 och 22 november 1907.

I och för beredande av *övningsfält* för regementet inköpte Kungl. Maj:tt och kronan den 27 juni 1907 egendomen Arendala i Hardeberga socken med en areal av omkring 223 hektar för ett belopp av 289,900 kronor.

Med anledning av riksdagens i skrivelse den 27 maj 1911 därom gjorda framställning gjordes frågan om regementets förläggning ånyo till föremål för utredning genom särskilda sakkunniga. Uti den 10 mars 1913 avgivet yttrande förklarade de sakkunniga — efter att hava framställt vissa anmärkningar mot den för regementets skjutbana avsedda platsen ävensom mot övningsfältets beskaffenhet — sig anse, att därest ett av Malmö stadsfullmäktige den 15 november 1912 fattat beslut att, för den händelse nämnda stad bleve förläggningsort för regementet, bekosta anskaffandet av det för regementet erforderliga övningsfältet intill ett belopp ej överstigande 600,000 kronor, vilket beslut dock överklagats, bleve fastställt, regementets förläggning till Malmö vore det för kronan och regementet fördelaktigaste. Då emellertid Lunds stad oeftergivligen fordrat, att dess med kronan upprättade avtal om regementets förläggning till denna stad skulle äga bestånd och därför icke velat precisera några anspråk på ersättning i händelse av avtalets hävande samt de sakkunniga för sin del icke ansåge olägenheterna med regementets förläggning till Lund vara ur ren försvarssynpunkt av beskaffenhet, att de icke kunde i huvudsak undanröjas, ansåge de sakkunniga sig icke böra göra något vidare uttalande i ämnet.

Förnyad utredning angående regementets förläggning.

Sedan förenämnda av stadsfullmäktige i Malmö den 15 november 1912 fattade beslut blivit, efter anförda besvär, genom Kungl. Maj:ts utslag den 10 juni 1913 upphäft, samt verkställd undersökning givit vid handen, att en förläggning av regementet till Malmö, med hänsyn till faran för kasernetablissemangets beskjutning av fientliga sjöstridskrafter, icke borde ifrågakomma, anbefalldes arméförvaltningens fortifikationsdepartement genom nådig remiss den 22 april 1914 att skyndsamt inkomma med fullständigt förslag till anläggande av skjutbana å det för Södra skånska infanteriregementet avsedda området invid Lund med hänsyn särskilt till undvikande av fara för angränsande områden samt med beaktande i övrigt av vad i fråga om skjutbanans anläggning anförts av förenämnda sakkunniga.

Utredning rörande förläggning av regementets skjutbana.

Till åtlydnad härav överlämnade fortifikationsdepartementet med underdånig skrivelse den 20 maj 1914 detaljerat förslag jämte ritningar och kostnadsberäkning till skjutbana för regementet. Enligt detta förslag skulle skjutbanan förläggas å viss Lunds stad tillhörig mark intill Arendala ägor. För vinnande av erforderlig trygghet skulle ett kulfång uppföras till sådan höjd, att man kunde bortse från skott direkt över detsamma. Vad rikochetterande kulor anginge, syntes dessa komma att helt och hållet falla inom Arendala ägor, dock så att gårdens byggnader kunde anses utom fara. Arendala ägor norr om gårdsbyggnaderna kunde således icke användas för truppövningar eller eljest beträdas under pågående skjutning, en väsentlig olägenhet ur övnings-synpunkt.

Sedan chefen för första arméfördelningen härefter anbefallts att, efter vederbörandes hörande, skyndsamt avgiva yttrande i fråga om användbarheten av det till övningsfält för regementet avsedda området under förutsättning av skjutbanans anläggning enligt det av fortifikationsdepartementet uppgjorda förslaget, anförde arméfördelningschefen i avgivet yttrande den 3 juni 1914, att därest skjutbanan förlades enligt nämnda förslag, omkring tre fjärdedelar av övningsfältet bleve under pågående skjutning oanvändbart, varför förhållandena i berörda avseende måste betecknas såsom synnerligen otillfredsställande.

Fråga om
förvärvande
av ytterligare
mark för
övningsfältet.

Efter det med anledning av vad i ärendet sålunda förekommit fråga väckts om beredande för regementet av ett sammanhängande och lämpligt övningsfält genom förvärvande av ytterligare mark att tilläggas de områden, som dels Lunds stad till kronan överlämnat, dels för kronans räkning inköpts, anbefalldes fortifikationsdepartementet den 9 juni 1914 att i ärendet verkställa utredning samt därefter avgiva det förslag, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Till åtlydnad härav avgav fortifikationsdepartementet den 17 mars 1915 yttrande i ämnet samt anförde därvid, att departementet efter verkställd undersökning å platsen funnit, att det ifrågavarande ändamålet kunde vinnas genom ett markutbyte med staden sålunda, att kronan skulle för erhållande av ett sammanhängande område bekomma den staden tillhöriga marken emellan det avsedda kasernområdet och ägorna till den av kronan förut inköpta gården Arendala, mot det att staden av kronan erhöle mark till motsvarande värde av viss kronan tillhörig under domänstyrelsens förvaltning ställd söder och sydost om staden belägen indragen hospitals- eller boställsjord. Med anledning härav hade särskilda förslag till markutbyte mellan kronan och staden blivit

upprättade. Av dessa förslag förordade departementet för sin del ett med nr 3 betecknat. Enligt detta förslag skulle staden till kronan avstå de å stadens östra fälad belägna ägolotterna nr 76—97 om 104,7960 hektar jämte åbyggnader och planteringar å ägolotterna nr 78 och 96 samt utsocknefrälsehemmanet Lilla Råby nr 10 eller Nilstorp nr 2 och skatteaugmentsängen Maskängen om tillhopa 27,0605 hektar, alltså sammanlagt 131,8565 hektar. I vederlag härför skulle staden av kronan erhålla dels indragna hospitalshemmanet ³/₈ mantal Lilla Råby nr 16 eller den s. k. Hospitalsgården i Lunds stadsförsamling, i areal 68,3250 hektar, med åbyggnader och trädgårdsanläggning, dels ock de norra, västra och södra delarna av förra häradshövdingebostället ¹¹/₁₂ mantal Stora Råby nr 1, 2 och 26 samt förra hospitalslägenheten Stora Råby nr 25 i Stora Råby socken, vilka delar omfattade 64,0350 hektar, jämte ett stathus. Sammanlagda arealen av den mark, kronan skulle avstå till staden, utgjorde således 132,4100 hektar.

Vad regementets skjutbana anginge, hade denna förut varit föreslagen att förläggas till fäladslotterna, varföre ock staden enligt 1907 års kontrakt överlätit till kronan med äganderätt omkring 15 hektar ännu icke till sina gränser definitivt bestämd mark. Emellertid hade regementschefen uttalat, att enligt hans åsikt skjutbanan borde förläggas till den under Flyinge stuteri hörande s. k. Kungsmarken, ett område, som ej kunde begagnas annorledes än såsom en ej allt för god betesmark och därför ej vore av större värde. Härigenom skulle ej blott ett avsevärt område av den goda åkerjorden kunna besparas utan även vinnas den fördelen, att själva övningsfältet ej bleve splittrat av skjutbanan och kunde begagnas, utan att skjutövningarnas bedrivande å särskilda tider skulle förhindra fältets utnyttjande till avsevärda områden. Skjutbanans förläggande till Kungsmarken, vilken mark även kunde begagnas för andra övningar, förutsatte emellertid, att regementet skulle för att få ett sammanhängande område erhålla jämväl mellanliggande ägor eller hemmanet Nilstorp nr 2 och Maskängen. Sedan departementet genom sitt biträde i skjutbanefrågor verkställt undersökning, varav framgått, att skjutbanan kunde förläggas till Kungsmarken, hade departementet funnit sig böra biträda regementschefens därom uttalade åsikt.

Sedan härefter fråga uppstått, huruvida icke regementet, därest skjutbanan förlades till Kungsmarken, kunde åtnöjas med staden tillhörande mark av mindre omfattning, än i fortifikationsdepartementets

Förnyad
utredning om
behovet av
övningsfältets
utvidgning.

skrivelse den 17 mars 1915 föreslagits, erhöll departementet under hand anmodan att därom verkställa erforderlig utredning.

Efter verkställandet av den sålunda anbefallda utredningen, omfattande jämväl förnyad undersökning av departementets skjutbaneofficer om möjligheten av skjutbanans förläggning till Kungsmarken, meddelade departementet uti underdånig skrivelse den 22 september 1915, att verkställd undersökning givit vid handen, ej allenast att skjutbana kunde anläggas å Kungsmarken, utan även att anläggningen därstädes kunde ske för en kostnad inom det i allmänhet för en sådan anläggning beräknade belopp, 36,000 kronor, under det att skjutbanans anläggande å övningsområdet skulle betinga en kostnad av omkring 49,000 kronor. Skjutbanans anläggande å Kungsmarken förutsatte emellertid, att förbindelse åstadkommes emellan det lantförsvaret nu tillhöriga övningsområdet och Kungsmarken. Sådan förbindelse borde, enligt regementschefens av departementet delade åsikt, åstadkommas genom dels överflyttande till lantförsvaret av kronan tillhöriga lägenheterna Koängen och Östra Torn nr 17, dels ock förvärvandet av skatteaugmentsängen Maskängen och ^{1/2} mantal Lilla Råby nr 10, numera Nilstorp nr 2, i Hardeberga socken, vilka sistnämnda fastigheter staden Lund villkorligen inköpt för att överlämnas till lantförsvaret i sammanhang med förut föreslaget markbyte. Överflyttandet av Koängen och Östra Torn nr 17 syntes dock departementet kunna tillsvidare anstå. Däremot ansåge departementet, att även om övningsfältet icke kunde ökas till den omfattning, som förut ifrågasatts, det likväl vore av vikt, att åtminstone den mellan vägen och Arendalaområdets nordvästra hörn belägna marken, omfattande staden tillhöriga ägototterna nr 81 och 82 å stadens östra fälad, förvärvades för övningsfältet. Därigenom kunde övningar med trupperna efter deras avmarsch från kasernen fortare vidtaga.

Därest till regementets förfogande dels ställdes en del av Kungsmarken för att användas till skjutbana, dels ock från Lunds stad inköptes, enligt ett mellan staden och fortifikationsdepartementet träffat avtal, förberörda Maskängen och Nilstorp nr 2 samt ägototterna nr 81 och 82, ansåge departementet regementets behov av övningsområde bliva på nöjaktigt sätt tillgodosett. Dock borde i sinom tid även Koängen och Östra Torn nr 17 överflyttas till lantförsvaret. Det kunde ock framdeles ifrågakomma, att ändringar kunde bliva önskvärda vare sig genom utbyte av mark, varmed departementet avsåge, att återstående del av den ouppodlade Kungsmarken möjligen borde förvärvas och i stället vissa delar av den inköpta odlade och fruktbara marken

försäljas, eller genom ytterligare markförvärv för fältets avrundande. Vad Kungsmarken anginge, bleve tillfälle till prövning av denna fråga under byggandet av kasernetablissemang eller i sammanhang med överflyttandet av den del därav, som nu vore närmast avsedd för skjutbana. I sin helhet eller delvis kunde Kungsmarken, såsom kronan tillhörig, när som helst genom statsmakternas beslut överflyttas till vård och förvaltning av lantförsvaret; och förvärvandet av nyttjanderätt till den del därav, som erfordrades för skjutbana, kunde utan svårighet ordnas, helst som nyttjanderätten redan vore tillförsäkrad lantförsvaret. Kungsmarken vore nämligen jämte Räfthagen av stuteriöverstyrelsen enligt kontrakt den 1 november 1912 upplåten på arrende till arméförvaltningens intendentsdepartement till den 30 september 1921, under förbehåll likväl att icke Kungl. Maj:t funne skäligt annorledes disponera nu ifrågavarande ängsmarker. Närmast föreläge emellertid frågan om inköp av förberörda Lunds stad tillhöriga fastigheter, varom departementet hemställde om nådigt bemyndigande.

Med bifall till fortifikationsdepartementets hemställan bemyndigade Kungl. Maj:t — som icke fann skäl att göra ändring i sitt den 21 juni 1907 meddelade beslut om Södra skånska infanteriregementets förläggning till Lund — den 16 oktober 1915 arméförvaltningens fortifikationsdepartement att med staden Lund sluta avtal om inköp för kronans räkning av förutnämnda fastigheter, skatteaugmentsängen Maskängen och $\frac{1}{12}$ mantal Lilla Råby nr 10 eller Nilstorp nr 2 i Hardeberga socken samt fäladslotterna nr 81 och 82, på de villkor, om vilka fortifikationsdepartementet och staden förut överenskommit.

Kungl. Maj:ts
beslut den 16
oktober 1915.

Statens utgifter för ifrågavarande markförvärv hava uppgått till i runt tal 41,000 kronor.

Sedan nyssnämnda beslut om markinköp från staden Lund fattats, erhöll regementschefen under hand i uppdrag att inkomma med förslag angående markfrågans ordnande för erhållande av ett lämpligt övningsfält och för bibehållande i möjligaste mån av den förut inköpta bördiga Arendalamarken såsom åker. Samtidigt erhöll departementets skjutbaneofficer i uppdrag att bringa till slut utredningen angående anläggandet av skjutbana för regementet å Kungsmarken.

Från rege-
mentschefen
infordrat ut-
låtande.

Med skrivelse till fortifikationsdepartementet den 4 december 1915 överlämnade regementschefen en över ifrågavarande övningsfält upprättad karta, vilken torde såsom bilaga få vidfogas statsrådsprotokollet.

Å berörda karta hade utmärkts de områden, som enligt regementschefens mening borde tillkomma regementet, ävensom de delar av Arendalaområdet, som skulle kunna av regementet avstås.

Regementschefen, som synes hava antagit, att beslut redan fattats därom, att Koängen jämte de från staden Lund inköpta fastigheterna skulle överlämnas till lantförsvaret, anförde i sin nyssnämnda skrivelse, att den utökning av Arendalaområdet såsom övningsterräng, som däri genom vunnas, ingalunda vore tillräcklig. Endast genom överlämnande till regementet av Kungsmarken syntes frågan kunna vinna en tillfredsställande lösning. Vid den tidpunkt, då regementets nya kasernetablissemang bleve färdigt, måste övningsterrängen vara så ordnad, att även regementsövningarna kunde där försiggå. Detta innebure — särskilt med tanke på övningar i bataljons- och högre förband — dels att området emellan Kungsmarken och Arendalaområdet erhöles sådan bredd, att dessa områden bleve så att säga införlivade med varandra, dels att den mark, som utgjordes av åkerjord, bleve gräsbesädd och vunnas sådan fasthet, att övningar å densamma kunde ägas rum. Efter överlämnandet till regementet av Maskängen med Nilstorp, Koängen samt fäladslotterna nr 81 och 82 komme föreningslänken mellan Kungsmarken och Arendalaområdet att utgöras av avståndet C—D å kartan eller en sträcka av 350 meter, som uppenbarligen vore allt för ringa vid övningar i större förband. En utökning av denna sträcka, så att Maskängen med Nilstorp och Koängen komme till sitt fulla värde såsom övningsterräng, vore därför av nöden och kunde ske däri genom, att till övningsområdet lades dels norra delen, å kartan betecknad med K, av kronohemmanet Hardeberga nr 5, varigenom sambandet mellan Kungsmarken och Arendalaområdet ökades till 900 meter (avståndet B—D), dels ock det triangelformiga, å kartan med M betecknade området, utgörande biskopslönejord, norr om Koängen, varigenom sambandet ytterligare ökades och utgjorde en sträcka av omkring 1,500 meter (avståndet B—E).

Vad norra delen av Hardeberga nr 5, området K, beträffade, ville regementschefen föreslå, att nuvarande arrendatorn av Hardeberga nr 5, därest han icke på annat sätt kunde erhålla vederlag, erbjödes att mot förhöjning av arrendeavgiften i stället övertaga södra delen, området H å kartan, och, om så skulle erfordras, även sydöstra delen, området J, av Arendalamarken. Dessa delar kunde nämligen utan allt för stor olägenhet fränskiljas övningsfältet under förutsättning av vederlag genom annan förut angiven mark. Förslaget innebure även den fördelen, att Arendala med Hardeberga nr 5 skulle fortfarande utgöra en arrende-

gård och åbyggnaderna därstädes bibehålla ett visst värde, även om någon del av dem bleve överflödig och kunde försäljas. Arrendatorn kunde lämpligast bo vid Arendala, under det att Hardeberga, vars manbyggnad kunde uthyras, betraktades såsom en utgård.

Området M vore utarrenderat till två personer, som hade ungefär hälften vardera. Regementschefen ansåge dispositionsrätten över detta område enklast kunna förvärfvas av kronan genom övertagande av arrendena mot ersättning till arrendatorerna för avträdanget; och ville regementschefen framhålla, att kronans dispositionsrätt till området jämväl möjliggjorde ett avsevärt förkortande av väglängden från kasern-etablissemanget till den blivande skjutbanan, särskilt till dess blindering och platserna för de kortare skjutavstånden.

Genom nu angivna åtgärder ansåge regementschefen kronan icke komma att lida någon förlust, särskilt med hänsyn till södra delens (H) av Arendalaområdet högre värde ur jordbrukssynpunkt än norra delen (K) av Hardeberga nr 5.

Vid ordnandet av berörda förhållanden borde tillses, att områdesgränserna gjordes så raka som möjligt, och att skarpt utskjutande hörn undvekes. I sådant avseende ansåge regementschefen det vara en stor fördel, att ägoutbyten ägde rum sålunda, att sydöstra delen av Nilstorp utbyttes mot nordvästra delen av Lilla Råby, så att kronans gräns bleve linjen A—B å kartan, samt att nordvästra delen av fäladslotten nr 82 utbyttes mot sydöstra delen av lotten nr 80, varigenom kronans gräns bleve linjen F—G. Skulle sistnämnda byte ej kunna ske, borde fäladslotten nr 80 eller endast sydöstra delen av densamma inköpas av kronan.

Vad regementschefen sålunda anfört och föreslagit, tillstyrktes av chefen för första arméfördelningen.

Arméfördelningschefens yttrande.

Arméförvaltningens domäntjänsteman, som med anledning av regementschefens framställning erhöi i uppdrag att besöka Lund och bese ifrågavarande övningsfält, framhöll i den 16 mars 1916 avgivet tjänstememorial vissa olägenheter, som vidlåde den för övningsfält avsedda marken. Terrängens jämnhet, för stora jordvågor samt jordmåns bördighet gjorde marken lös vid regnväder, så att den bleve svår att beträda, vartill komme, att jorden fastnade på skodon och kläder samt slete uniformen onödigt mycket. Vidare vore, på grund av den bördiga jordmånen, all enskild mark däromkring odlad till åker och således nästan omöjlig att få beträda, utan att ersättning fordrades. Därjämte vore

Yttrande av arméförvaltningens domäntjänsteman.

det ur nationalekonomisk synpunkt oriktigt att undandraga Sveriges bästa åkerjord från jordbruket och använda den till övningsfält för trupperna. Som regementschefens förslag skulle medföra en stor förbättring, instämde domäntjänstemannen däri, dock med den skiljaktighet, att domäntjänstemannen ansåge det föreslagna jordbytet i östra kanten av området mellan Nilstorp och Lilla Råby obehövt, enär detta, då det föga inverkade på fältets bredd och ägaren till Lilla Råby helt säkert komme att fordra avsevärd ersättning, onödigtvis invecklade frågan.

Regements-
chefens under-
dåniga skri-
velse den
13 juni 1916.

I underdånig skrivelse den 13 juni 1916 angående anvisande av medel för Kungsmarkens nivellerings och upprättandet av nivelleringskarta samt plan för markens gradvisa och med hänsyn till ändamålet erforderliga dränering, har regementschefen anført, att Kungsmarken vore i och för sig ett lämpligt övningsområde och kunde genom skogsplanteringar här och var framdeles bliva en utmärkt övningsterräng.

Arméförvalt-
ningens forti-
fikations-
departements
skrivelse den
9 september
1916.

Uti underdånig skrivelse den 9 september 1916 gjorde härefter arméförvaltningens fortifikationsdepartement framställning om överlämnande till lantförsvaret av Kungsmarken och Koängen samt anförde därvid följande:

Departementet ansåge för sin del det av regementschefen framställda förslaget förtjänstfullt, ägnat som det vore att tillförsäkra regementet en lämplig övningsplats, på samma gång som en avsevärd del av den till övningsplats för regementet redan förvärvade, synnerligen bördiga marken skulle bevaras för det ändamål, nämligen jordbruk, var till markens beskaffenhet i främsta rummet hänvisade. Departementet vore dock icke nu berett att i alla delar underställa förslaget Kungl. Maj:ts slutliga prövning. Närmare utredning tarvades nämligen angående såväl den kamerala naturen av vissa utav de områden, som enligt förslaget skulle till lantförsvaret överlämnas, som ock de villkor, på vilka sådant överlämnande skulle kunna ske. Sålunda kunde departementet, som inhämtat, att å arrendetiden till det å kartan med M be-tecknade område, omfattande Östra Torn nr 17, återstode omkring 10 år, icke nu avgiva förslag angående ägande- eller nyttjanderättens till detta område förvärvande. Ej heller kunde departementet förr än efter ytterligare utredning och underhandlingar med vederbörande ägare eller arrendatorer avgiva slutligt utlåtande angående den ifrågasatta omdaning av Arendalaområdet och kronoegendomen Hardeberga nr 5 eller om de föreslagna ägoutbytena av delar utav hemmanet Nilstorp och få-

ladslotten nr 82. Sådan utredning med underhandlingar hade emellertid departementet igångsatt och komme att i sinom tid avgiva det underdåniga förslag, vartill utredningen kunde föranleda, varvid departementet icke komme att underlåta att i möjligaste mån tillgodose det av såväl regementschefen som arméförvaltningens domäntjänsteman framhållna jordbruksintresset.

Departementet ville därför nu inskränka sig till en framställning om överlämnande till lantförsvaret av Kungsmarken och Koängen, vilka egendomar, enligt departementets åsikt, vore under alla förhållanden, oberoende av övrig i regementschefens skrivelse avhandlad mark, nödvändiga för regementet.

Vad Kungsmarken anginge, ansåge sig departementet böra, utöver vad förut anförts, ytterligare framhålla, att för regementets skjutbana annan lämpligare plats ej funnes än sydvästra delen av Kungsmarken; att departementet därför i annan underdånig skrivelse samma dag ansett sig böra göra särskild framställning om nyttjanderättens övertagande till denna del redan den 1 oktober 1916; samt att statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet redan i svar å en under 1916 års riksdag i andra kammaren framställd interpellation meddelat, att Kungsmarken skulle komma att tagas i anspråk till skjutbana och övningsplats för regementet.

Kungsmarken, omfattande ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna med en ägovidd av omkring 240 hektar, tillhörde den i Södra Sandby socken belägna Flyinge kungsgård, som genom nådigt beslut den 11 oktober 1836 ställts till stuteriöverstyrelsens förfogande. Stuteriöverstyrelsen hade emellertid enligt kontrakt den 1 november 1912 till arméförvaltningens intendentsdepartement under tiden från och med den 1 oktober 1912 till och med den 30 september 1921 mot en årlig avgift av 6,711 kronor 34 öre överlåtit gräsbetet å Räfthagen och Kungsmarkerna, under förbehåll likväl, att icke Kungl. Maj:t funne skäligen annorledes disponera över ifrågakvarande ängsmarker, i vilket fall kontraktet kunde före arrendetidens slut upphöra att gälla.

Koängens läge emellan den inköpta faladslotten nr 81 i väster, Arendalaområdet i söder samt Nilstorp och Kungsmarken i nordost ådagalade enligt fortifikationsdepartementets åsikt till fullo, att regementet måste förfoga över denna förra hospitalsegendom. Lägenheten vore för närvarande och till den 14 mars 1918 utarrenderad mot en årlig avgift av 342 kronor 92 öre. Dess taxeringsvärde vore 11,000 kronor. Lägenheten, som i protokoll vid salu- och arrendevärdering den 16 juli 1915 benämndes »en jordlott nr 6 vid Dalbyvägen, även

kallad Koängen och kronoängen Hardeberga nr 14» och enligt domänstyrelsens meddelande i gällande jordebok betecknats såsom »Hardeberga nr 14, en äng, Koängen kallad» med uppgift i anteckningskolumnen: »Lunds universitets», omfattade 12,5550 hektar eller enligt lantmätarens ägobeskrivning:

gårdsplan och tomt	0,3310 hektar
trädgård	0,0680 »
åker	12,1160 »
äng	0,0180 »
stenröse	0,0220 »
	Summa 12,5550 hektar

Å lägenheten uppförda byggnader, ett boningshus och tre uthuslängor, tillhörde arrendatorn. Lägenheten, vars jordområde genomskures av väg från Lund till Södra Sandby, hade av förrättningsmännen saluvärderats till 11,219 kronor 20 öre, avrundat till 11,220 kronor, samt arrendevärderats till 450 kronor. Domänstyrelsen hade, enligt underdånigt utlåtande den 3 december 1915, ansett anledning icke förefinnas att i kronans ägo bibehålla lägenheten, för så vitt densamma icke erfordrades för militära ändamål, och hade domänstyrelsen fördenskull, under förutsättning att Kungl. Maj:t icke funne lägenheten böra så disponeras, hemställt, att lägenheten måtte upplåtas enligt kungl. kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar samt kungl. brevet samma dag i fråga om tillämpningen av nämnda grunder. Fortifikationsdepartementet hade emellertid uti till Kungl. Maj:t i jordbruksdepartementet avgivet utlåtande föreslagit, att ifrågavarande fastighet icke måtte kronan avhändas.

I fråga om tiden för lägenhetens överlämnande till lantförsvaret vore det väl önskvärt, att denna bleve bestämd till den 14 mars 1917, för att marken skulle kunna snarast möjligt beredas till övningsmark. Som emellertid arrendatorns avträdande av fastigheten före arrendetidens slut skulle föranleda till avsevärda ersättningsanspråk för arrendemistning och byggnader, ansåge fortifikationsdepartementet, att då arrendetiden utginge så snart som den 14 mars 1918, med fastighetens överlämnande kunde till nämnda tid anstå, helst som svårigheter icke borde möta att å rimliga villkor träffa överenskommelse med arrendatorn under sista arrendeåret om jordens beredande genom gräsfrösådd m. m. för det med densamma avsedda ändamål.

Vad åter Kungsmarken anginge, syntes fortifikationsdepartementet hinder ej möta för dess överlämnande i dess helhet redan den 14 mars 1917. Vål komme överlämnandet av marken till övningsfält att föranleda därtill, att arméförvaltningens intendentsdepartement måste anskaffa annan betesmark för remonter, vilket emellertid icke borde vara förenat med någon svårighet. Såsom möjliga betesmarker hade under utredningstiden förslagsvis nämnts ägor, tillhörande säterieegendomarna Trolleholm, Vidtsköfle m. fl. i Skåne.

Fortifikationsdepartementet ville i avseende å nyttjanderättens till Kungsmarken snara överlämnande till lantförsvaret ytterligare framhålla, att detta komme att i väsentlig mån spara och för jordbruk bevara den till Arendala hörande bördiga åkerjorden.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte efter riksdagens medgivande, i den mån sådant finnes erforderligt, förordna, att till lantförsvaret för att tilläggas Södra skånska infanteriregementets övningsfält skulle överlämnas:

dels den 14 mars 1917 de till Flyinge kungsgård i Södra Sandby socken och Malmöhus län samt stuteriöverstyrelsens förvaltning hörande, nu till arméförvaltningens intendentsdepartement utarrenderade ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, jämväl benämnda Råby ängar;

dels ock vid nu löpande arrendetids slut den 14 mars 1918 förra hospitalsegendomen Hardeberga nr 14, en äng, Koängen kallad, i Hardeberga socken och Malmöhus län.

Sedan stuteriöverstyrelsen härefter anbefallts att i ärendet avgiva utlåtande, överlämnade styrelsen med underdånig skrivelse den 11 november 1916 ett av chefen för Flyinge hingstdepå i ämnet avgivet yttrande, däri denne förklarade, att från hingstdepåns sida intet vore att erinra emot överlämnandet till lantförsvaret av ifrågavarande områden, under förutsättning att depån hölles skadeslös för de därigenom minskade inkomsterna, samt att de för områdena utgående skatter och onera övertoges av den nye innehavaren.

Yttrande av
chefen för
Flyinge
hingstdepå
samt stuteri-
överstyrelsen.

För egen del anförde stuteriöverstyrelsen följande:

Då ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna numera icke vore behövliga såsom betesmarker för Flyinge hingstdepå, hade stuteriöverstyrelsen intet att erinra mot, att de hädanefter komme att användas för annat statens behov. Om emellertid de i arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrivelse närmare angivna områdena skulle av stuteriöverstyrelsen avträdas till lantförsvaret, borde med dessa områden jämväl följa dels ett till Kungsmarkerna hörande, söder om Lund—

Revinge järnväg beläget område om cirka 10,6 hektar — å den av regementschefen överlämnade kartan betecknat med litt. D, — dels ock två invid ifrågavarande ängsmarker belägna hagvaktarboställen, det ena — å kartan betecknat med litt. d, nordost om Dammstorp — om 4 hektar 20 ar och det andra — å kartan utmärkt med litt. b invid Räfthagens östra gräns — innefattande 16 hektar 38 ar.

Ifrågavarande områden vore för närvarande utarrenderade, det förstnämnda för ett år i sänder mot en årlig avgäld av 175 kronor och de båda sistnämnda enligt särskilda vid depåchefens skrivelse i avskrifter bifogade kontrakt mot fullgörande från innehavarnas sida av vissa arbetsprestationer. Intet hinder mötte för överlämnande till lantförsvaret av området söder om Lund—Revinge järnväg redan den 14 mars 1917. Vad beträffade de båda hagvaktarboställena, kunde de utan särskild ersättning till innehavarna få disponeras den 14 mars 1918, därest vederbörlig uppsägning ägde rum före den 21 december 1916. Om emellertid Räfthagen och Kungsmarkerna bleve den 14 mars 1917 avträdta till arméförvaltningen, syntes lämpligast vara, att detta ämbetsverk samtidigt övertog stuteriöverstyrelsens på kontrakten med innehavarna av hagvaktarboställena grundade rättigheter och skyldigheter och sedermera efter omständigheterna förfogade över dessa områden.

Såsom av utredningen i ärendet inhämtades, åtnjöte stuteriöverstyrelsen för närvarande en årlig arrendeinkomst för Räfthagen och Kungsmarkerna av 6,711 kronor 34 öre. För området söder om Lund—Revinge järnväg inflöte årligen 175 kronor. Arrendevärdet av hagvaktarboställena utgjorde enligt samma beräkning, som legat till grund för bestämmandet av arrendet för Räfthagen och Kungsmarkerna, 574 kronor. Samtliga områdena representerade alltså en årsinkomst av 7,460 kronor 34 öre.

Därvid vore emellertid att märka, att dessa avgälder efter nuvarande förhållanden vore mycket lågt beräknade. Efter den 30 september 1921, då nu gällande arrendekontrakt beträffande Räfthagen och Kungsmarkerna upphörde att gälla, skulle utan tvivel en väsentligt högre arrendeinkomst kunna påräknas och jämväl för hagvaktarboställena skulle utan svårighet erhållas vida större avkomst än det nyss beräknade beloppet. Då nu fråga vore att för all framtid avhända Flyinge hingstdepå dessa områden, ansåge stuteriöverstyrelsen därför, att den årliga ersättningen för desamma icke borde bestämmas lägre än till nyssnämnda summa, 7,460 kronor 34 öre med 10 % förhöjning eller 8,206 kronor 37 öre.

Stuteriöverstyrelsen ville alltså tillstyrka bifall till arméförvaltningens fortifikationsdepartements nu ifrågavarande framställning, dock endast

under villkor dels att lantförsvaret övertog icke blott de nu till arméförvaltningens intendentsdepartement utarrenderade delarna av Räfthagen och Kungsmarkerna utan även det därtill hörande området söder om Lund—Revinge järnväg samt förutnämnda hagvaktarboställen, dels ock att stuteriöverstyrelsen bereddes en årlig ersättning av 8,206 kronor 37 öre för dessa områden.

Domänstyrelsen har uti infordrat underdånigt utlåtande den 24 november 1916 anført, att ämbetsverket, som icke hade att yttra sig angående annan egendom än den under styrelsens förvaltning stående förra hospitalslägenheten Hardeberga nr 14, en äng — i styrelsens handlingar benämnd »den Lunds före detta hospitalsgård förut tillhörande, vid Dalbyvägen belägna jordlotten nr 6 Koängen kallad» — endast funne sig böra åberopa innehållet i styrelsens förut omförmälda underdåniga skrivelse den 3 december 1915 angående disposition av lägenheten efter den 14 mars 1918.

Domänstyrelsens yttrande.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har härefter den 2 december 1916 avgivit förnyat utlåtande i ärendet samt därvid anført följande:

Arméförvaltningens fortifikationsdepartements utlåtande den 2 december 1916.

Domänstyrelsen hade allenast åberopat innehållet i styrelsens underdåniga skrivelse den 3 december 1915, och som däri förutsatts, att Koängen skulle komma att erfordras för lantförsvarets behov och styrelsen ej haft något att däremot anföra, syntes vidare yttrande om denna fastighets överlämnande för angivet ändamål ej från fortifikationsdepartementets sida erfordras.

Vidkommande åter de under stuteriöverstyrelsens förvaltning hörande Räfthagen och Kungsmarkerna hade stuteriöverstyrelsen väl tillstyrkt bifall till fortifikationsdepartementets framställning, dock endast under villkor, dels att lantförsvaret finge övertaga icke blott de nu till intendentsdepartementet utarrenderade delarna av nämnda fastigheter, utan även ett därtill hörande område söder om Lund—Revinge järnväg samt två hagvaktarboställen, dels ock att stuteriöverstyrelsen bereddes en årlig ersättning av 8,206 kronor 37 öre för dessa områden.

Fortifikationsdepartementet, som vid avlåtande av förevarande framställning haft den uppfattningen, att jämväl den söder om järnvägen Lund—Revinge belägna del av Kungsmarken inginge i det av arméförvaltningens intendentsdepartement arrenderade området, ansåge desto angelägnare för Södra skånska infanteriregementet att komma i besittning även av denna del, som utan sådan besittning sammanhanget

mellan det avsedda övningsfältets särskilda delar skulle på ett för fältets utnyttjande synnerligen hinderligt sätt brytas.

Fortifikationsdepartementet hade givetvis ej heller något att erinra däremot, att jämväl de av stuteriöverstyrelsen omförmälda hagvaktarboställena överlämnades till lantförsvaret. Dessa boställen syntes nämligen med hänsyn till sin ringa omfattning bära i statsförvaltningsavseende fortfarande åtfölja Kungsmarken. Vid boställenas överlämnande till lantförsvaret syntes dock ej de angående desamma nu gällande nyttjanderättskontrakt vara från kronans synpunkt lämpliga. Fördenskull ansåge fortifikationsdepartementet uppsägning av kontrakten bära ofördrojligen, om möjligt före den 21 december 1916, verkställas av den nu förvaltande statsmyndigheten, stuteriöverstyrelsen eller chefen för Flyinge hingstdepå, som å kronans vägnar avslutat desamma. Även om boställena icke skulle komma att överlämnas till lantförsvaret, syntes någon olägenhet för kronan, som otvivelaktigt kunde vid förnyat arrendavtal betinga sig väl så fördelaktiga villkor som de nu gällande, ej kunna genom uppsägningen befaras.

Fortifikationsdepartementet ville i detta sammanhang anföra, att om ock uppsägning genast verkställdes, nyttjanderätten ej kunde upphöra före den 14 mars 1918. Men som det vederlag, som för nyttjanderätten betingats, vore av sådan beskaffenhet, att stuteriöverstyrelsen ej därav kunde efter avträddandet av Kungsmarkerna och Räfthagen, vilket förutsatts skola ske den 14 mars 1917, hava någon fördel, ansåge fortifikationsdepartementet lämpligt, att tiden för överlämnandet till lantförsvaret av omförmälda hagvaktarboställen bestämdes jämväl till sistnämnda dag, den 14 mars 1917, varefter fortifikationsdepartementet kunde med nyttjanderättsinnehavarna träffa överenskommelse i fråga om vederlag, möjligen i annan form än den nu i kontrakten bestämda, för det sista nyttjanderättsåret.

Vad slutligen anginge stuteriöverstyrelsens fordran på ersättning för avståendet av ifrågavarande fastigheter till lantförsvaret, ansåge sig fortifikationsdepartementet icke kunna tillstyrka bifall härtill utan hölle före, att denna mark i likhet med domänstyrelsens mark borde utan vederlag överlämnas. Stuteriöverstyrelsen hade för egen del ej fått vidkännas några utgifter för marken, som åtföljt Flyinge kungsgård, då denna på sin tid överlämnats till styrelsen; och besittningsrätten vore icke ovillkorligt och för all framtid tillförsäkrad styrelsen, vilken syntes icke kunna hava anspråk på några statens domäner i vidare mån, än dessa vore behövlige för styrelsens förvaltningsuppgift. Men att styrelsen icke hade behov av nu ifrågavarande mark, framginge uppenbart

av det förhållandet, att styrelsen till andra överlätit nyttjanderätten till densamma.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte anbefalla stuteriöverstyrelsen att snarast och om möjligt före den 21 december 1916 låta verkställa uppsägning av de den 14 mars 1911 upprättade kontrakt, varigenom chefen för Flyinge hingstdepå överlätit nyttjanderätt dels till hagvaktaren Nils Lundqvist av hagvaktarbostället vid Kungsmarkerna, å karta betecknat med litt. b, om 16 hektar 38 ar med därå uppförda, kronan tillhöriga byggnader, dels ock till lantbrukaren Bengt Larsson av ett på norra sidan av Räfthagen beläget jordområde, å kartan betecknat med litt. d, om 4 hektar 20 ar, ävensom förordna, att nämnda områden skulle jämte ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, den söder om järnvägen Lund—Revinge belägna delen, å förberörda karta betecknad med litt. D, däri inbegripen, den 14 mars 1917 överlämnas till lantförsvaret för att tilläggas Södra skånska infanteriregementets övningsfält.

Då riksdagen på sin tid anhöll om förnyad utredning angående vissa infanteriregementens förläggning, var denna framställning, i vad den avsåg Södra skånska infanteriregementet, närmast föranledd av de anmärkningar, som framkommit mot det för regementet avsedda övningsfältet vid Arendala. Detta, vilket utgjordes av styv lerjord, ansågs nämligen synnerligen olämpligt såsom övningsfält och skulle i varje fall icke utan betydande kostnader kunna för ändamålet iordningställas. Härtill komme, att avsevärda svårigheter mötte för ett tillfredsställande ordnande av regementets skjutbana. Slutligen hade framhållits, att det vore ur nationalekonomisk synpunkt olämpligt att till militärt övningsfält utlägga ett så avsevärt område av Skånes bästa åkerjord, varom det här vore fråga.

Departements-
chefen.

Sedan den med anledning av riksdagens framställning i ärendet verkställda utredningen emellertid givit vid handen, att av de såsom förläggningsplats för regementet ifrågasatta orterna — Lund, Revinge hed och Malmö — Lund vore den ur militär synpunkt lämpligaste förläggningssorten; att de svårigheter, som mött för anordnandet av regementets skjutbana, kunde helt och hållet undanröjas, därest densamma förlades till den kronan tillhöriga, intill regementets blivande övningsfält belägna ouppodlade ängsmarken Kungsmarken; att ett ur alla synpunkter tillfredsställande övningsfält skulle kunna erhållas, därest Kungsmarken i sin helhet för sådant ändamål upplätes till regementet, en anordning som jämväl skulle möjliggöra, att en avsevärd del av egen-

domen Arendala skulle kunna avskiljas från övningsfältet och fortfarande bibehållas under kultur; samt att ett hävande av det med Lunds stad träffade avtalet rörande regementets förläggning skulle för staten medföra avsevärda kostnader utöver de för förläggningen beräknade, fann Kungl. Maj:t, såsom förut nämnts, den 16 oktober 1915 icke skäl göra ändring i sitt den 21 juni 1907 meddelade beslut om Södra skånska infanteriregementets förläggning till Lund.

Förutsättningarna för Kungl. Maj:ts i förläggningsfrågan senast fattade beslut hava alltså varit, dels att regementets skjutbana förlägges till Kungsmarken, dels ock att åtgärder skola vidtagas för att bereda regementet ett bättre övningsfält än det förut avsedda.

I sammanhang med överlämnande av förslag till anläggande av skjutbana å Kungsmarken har nu arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjort framställning om vidtagande av åtgärder för lösande av frågan angående regementets övningsfält. Enligt regementschefens av vederbörande arméfördelningschef tillstyrkta förslag skulle för sådant ändamål till regementet överlämnas dels den kronan tillhöriga Kungsmarken, dels kronolägenheterna Koängen och Östra Torn nr 17, dels ock viss del av kronohemmanet Hardeberga nr 5. Däremot skulle viss del av Arendalaområdet avskiljas från övningsfältet och fortfarande bibehållas under kultur tillsammans med återstoden av hemmanet Hardeberga nr 5. Mot detta förslag har fortifikationsdepartementet icke haft något att i princip erinra, men då frågan om överlämnandet till lantförsvaret av lägenheten Östra Torn nr 17 samt del av hemmanet Hardeberga nr 5 ävensom vissa andra i samband därmed stående frågor krävde ytterligare utredning, innan beslut därom kunde fattas, har fortifikationsdepartementet funnit sig för närvarande endast böra framställa förslag om överlämnande till lantförsvaret av Kungsmarken, däri inbegripna de å kartan med litt. b, litt. d och litt. D betecknade områden, samt lägenheten Koängen, såsom varande de områden, varav regementet närmast är i behov.

Vad då först Kungsmarken beträffar, har stuteriöverstyrelsen meddelat, att ifrågavarande till lantförsvaret redan utarrenderade område icke erfordras för Flyinge hingstdepå. Vid sådant förhållande och då, enligt vad utredningen giver vid handen, Södra skånska infanteriregementet måste anses vara i oundgängligt behov av detsamma dels för sin skjutbaneanläggning dels för erhållande av ett lämpligt övningsfält, finner jag mig böra tillstyrka, att Kungsmarken i sin helhet — den söder om Lund—Revinge järnväg belägna delen ävensom de båda förut omförmälda, med litt. b och litt. d betecknade hagvaktarboställena således inbegripna — överlämnas till lantförsvaret för att för framtiden

disponeras för övningsfältet för nyssnämnda regemente. Med hänsyn till angelägenheten av, att regementet snarast möjligt må komma i besittning av området, torde tidpunkten härför böra bestämmas till den 14 mars 1917. För att icke stuteriöverstyrelsen skall förlora den styrelsen enligt gällande arrendekontrakt med arméförvaltningens intendentsdepartement tillkommande arrendeinkomst, som förfaller till betalning den 1 december 1917, torde dock nämnda kontrakt lämpligen få gälla till den 14 mars 1918. Med hänsyn därtill att regementet skulle under året 1917—1918 utöva arrenderätten med befogenhet att genast å området utföra nödiga arbeten och anläggningar, bör emellertid den för samma år utgående arrendeavgiften erläggas av regementet, för vilket ändamål erforderliga medel torde av Kungl. Maj:t komma att anvisas. Även för området söder om Lund—Revinge järnväg och de båda hagvaktarboställena torde för nämnda arrendeår ersättning för nyttjanderätten böra från lantförsvaret utgå till stuteriöverstyrelsen.

Vad angår dispositionen av boställena, hava några åtgärder i och för uppsägning av de beträffande dem gällande nyttjanderättskontrakten icke blivit vidtagna. Frågan, huru med dessa lägenheter bör för framtiden förfaras, torde lämpligen kunna ordnas, sedan desamma blivit till lantförsvaret överlämnade.

Av skäl, som fortifikationsdepartementet anfört, torde någon annan ersättning för Kungsmarkens avstående till lantförsvaret än gottgörelse för nyttjanderätten för tiden intill den 14 mars 1918 icke böra till stuteriöverstyrelsen utgå från medel under fjärde huvudtiteln. Då emellertid inkomsten genom Kungsmarkens utarrendering tagits i betraktande vid avvägandet av det statsanslag, som stuteriöverstyrelsen behöver för sina utgifter för hästavelns främjande, lär det böra tagas under övervägande, i vad mån sagda statsanslag till följd av bortfallandet av nyssnämnda arrendeinkomst behöver höjas. Framställning härom ankommer på jordbruksdepartementets föredragning. Då emellertid en dylik ökning nu ej torde böra ifrågasättas å 1918 års stat, måste därmed anstå till år 1918, då även kan å 1919 års stat begäras förskottsanslag för täckande av den å 1918 belöpande delen av ifrågavarande inkomstminskning.

Vad härefter angår den under domänstyrelsens förvaltning stående lägenheten Koängen, har, såsom förut nämnts, styrelsen gjort framställning om, att lägenheten måtte i vederbörlig ordning försäljas, för såvitt densamma icke erfordrades för militära ändamål. Vid sådant förhållande och då ifrågavarande lägenhet, såsom av den bifogade kartan närmare framgår, erfordras för erhållande av nödig förbindelse mellan Arendalaområdet och Kungsmarken, finner jag mig böra tillstyrka, att samma lägenhet vid nu löpande arrendetids utgång den 14 mars 1918 över-

lämnas till lantförsvaret för att tilläggas Södra skånska infanteriregementets övningsfält. Överlämnandet torde böra ske mot den ersättning, Kungl. Maj:t kan bestämma, eller efter motsvarande nedskrivning av statens domäners fond.

Såsom förut nämnts, kommer genom Kungsmarkens överlämnande till lantförsvaret en väsentlig och därtill den för jordbruksändamål bästa delen av Arendalaområdet att kunna avskiljas från övningsfältet. I vilken omfattning regementschefen ansett ett sådant avskiljande kunna äga rum, framgår närmare av den i ärendet upprättade kartan. Med hänsyn till önskvärdheten av att kunna i största möjliga mån fortfarande under kultur bibehålla det bördiga Arendalaområdet synes det mig emellertid under ärendets fortsatta behandling böra tagas under övertvägande, huruvida icke ett något större område än det av regementschefen ifrågasatta bör kunna från övningsfältet avskiljas.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att till lantförsvaret, för att tilläggas Södra skånska infanteriregementets övningsfält, överlämnas:

dels den 14 mars 1917 de till Flyinge kungsgård i Södra Sandby socken av Malmöhus län hörande, under stuteriöverstyrelsens förvaltning stående ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, jämväl benämnda Råby ängar, däri inbegripna de å förenämnda vid statsrådsprotokollet fogade karta med litt. b och d betecknade hagvaktarboställen samt det söder om järnvägen Lund—Revinge belägna med litt. D betecknade område;

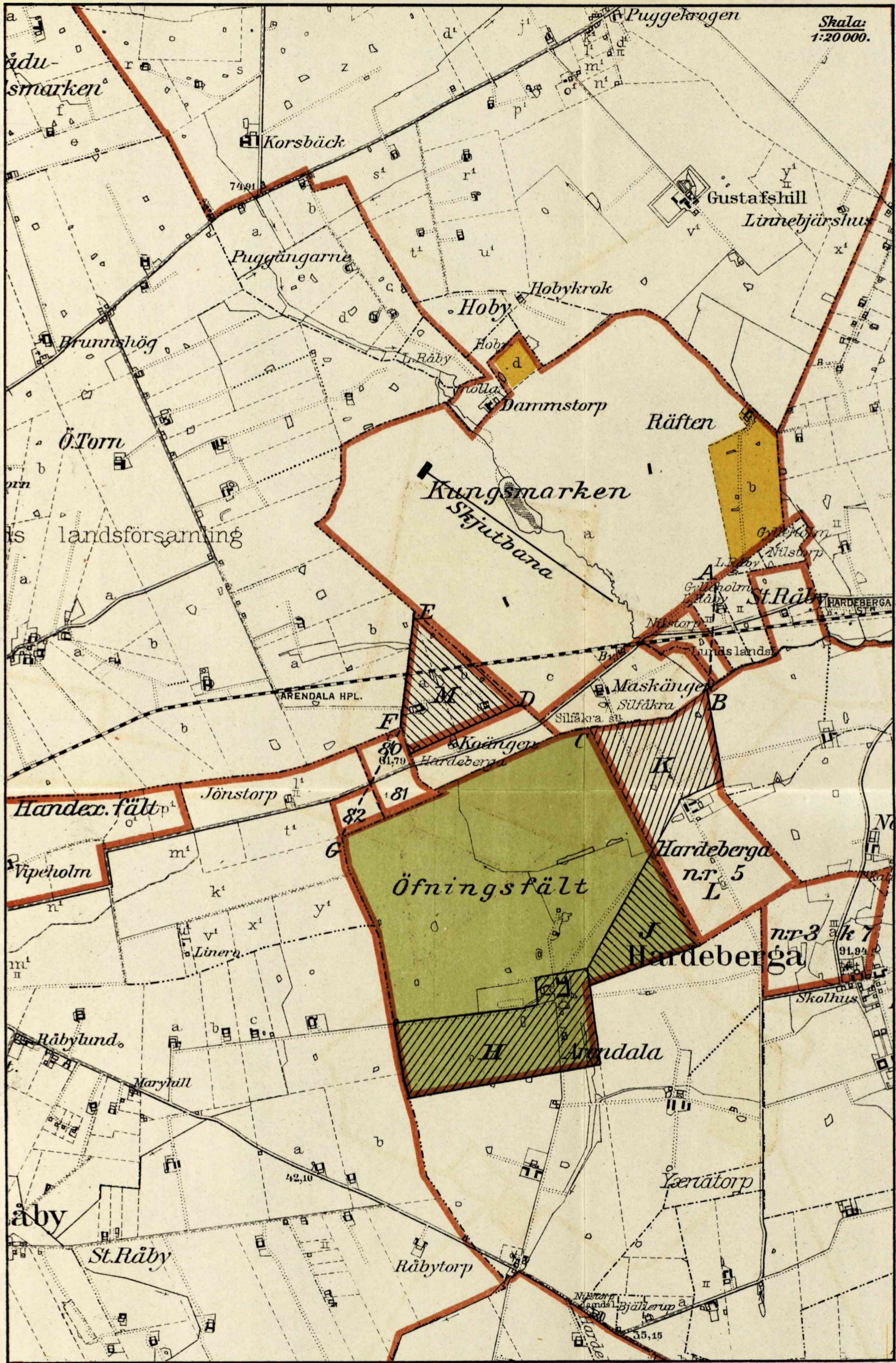
dels ock, mot den ersättning, Kungl. Maj:t kan bestämma, eller efter motsvarande nedskrivning av statens domäners fond, den 14 mars 1918 den under domänstyrelsens förvaltning stående förra hospitalsegendomen Hardeberga nr 14, en äng, Koängen kallad, i Hardeberga socken av Malmöhus län.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf B. v. Schwerin.

Skala:
1:20 000.